

דבר תורה קצר לפרשת החודש – פרח ואביב תקופה

יעקב לוינגר

גרסה: כ"ח אדר, תשע"ג

איתא בברייתא בבבלי, מסכת סנהדרין, דף יא עמוד ב (שמקורה בתוספתא [מהדורת צוקרמנדל], סנהדרין ב ב).

“תנו רבנן: על שלשה דברים (גרסה מקורית: סימנין) מעברין את השנה: על האביב ועל פירות האילן ועל התקופה. על שנים מהן - מעברין, ועל אחד מהן - אין מעברין.”

רש"י על אתר מפרש: ועל פירות האילן - אם מתאחר בישולם יותר מזמן העצרת (=חג השבועות) - מעברין. רוב הראשונים משייכים כמוהו את שלושת סימני עיבור השנה לשלושת הרגלים, את איחור האביב לפסח, איחור פירות האילן לשבועות ואיחור התקופה לחג הסוכות.

ידועה שיטתו הייחודית של רמב"ם המשייכת את שלושת סימני העיבור גם יחד, ביניהם גם את איחור פירות האילן, אך ורק לחלותם של ניסן ושל פסח!

רמב"ם, משנה תורה, ספר זמנים, הלכות קידוש החודש, פרק ד, הלכות ב, ג:

"על שלשה סימנין מעברין את השנה, על התקופה ועל האביב ועל פירות האילן, כיצד ?

- בית דין מחשבין ויודעין אם תהיה תקופת ניסן בששה עשר בניסן ....
  - וכן אם ראו בית דין שעדיין לא הגיע האביב, אלא עדיין אפל הוא (לקראת יום ההינף בפסח-י"ל),
  - ולא צמחו פירות האילן שדרך לצמוח בזמן הפסח,
- סומכין על שני סימנין אלו ומעברין את השנה."

נלאו המפרשים למצוא רע לשיתו זה של רמב"ם וכן מקור והוכחה לה, המייחסים את איחור פירות האילן למצב הפרות בימי ניסן והפסח, כשהפרות עדיין לא הבשילו לפרי והם עדיין במצב של פרח.¹

נדמה לי שבפיוט הקליר לשבת פרשת החודש (קרובה לשחרית, ברכת קדושה, לפני הסילוק, ד"ה:² אדון מקדם תכנו ראש) יש הקבלה לשיטת רמב"ם. וכך מפיט הפייט:

עבור מעברים (=מוסיפים חודש עיבור) **לשומרו במועדו** (=את ניסן),

פרח ואביב תקופה במ (=באמצעותם) **לועדו** (=לקבוע את חלותו של ניסן),

ציון (=התחשבות ב-) **שלושתן** (=שלושת הסימנים) **יצרפו לסעדו** (=מצטרפים לתמוך בחלותו הנכונה של חודש ניסן).

הקליר מפיט בעליל על סימן העיבור: איחור פירות האילן, כשאלה עדיין במצב של פרח בפסח ועל תפקיד שלושת הסימנים בקביעת חלותו של חג הפסח גרידא כרמב"ם (ולא של חלות שלושת הרגלים, כל אחד בזמנו!) כמובן שאין לטעון שפיוט הקליר הוא מקורו של רמב"ם, כי לא הוכח שרמב"ם ראה את זה, וגם אם הכיר אותו, אם החשיבו כמקור הלכתי. אבל מסתבר ששניהם יונקים ממקור ומסורת פרשנות משותפים בהבנת הברייתא התנאית.

¹ ראה אבחנה זו בפרוטרוט בחידושי רי"ז סאלאוויציק על הלכות קידוש החודש, פסקה שנייה, ד"ה: והנראה לומר.

ראה (אתר לרכישת הספר): <http://www.seforimheadquarters.com/sefer/6436>. לפונה למחבר מאמר זה judithl@post.tau.ac.il יישלח בחינם קובץ אלקטרוני (סריקה-פי'די'אף) של מאמר זה (לא לשימוש מסחרי).

² ראה במילון ההיסטורי של האקדמיה ללשון העברית: <http://hebrew-treasures.huji.ac.il>

שם: אדון מקדם תכנו ראש, החודש

מספר דוידזון: א.561 ; מסירה 10 = מס 10 :

שם מקוצר: [גניזה ד] א, (2714) d.41, 56-29 יד 1 (חלק נ"ט)

גניזה: ד / 640 קליר / קדושתות לארבע פרשיות: אדון מקדם תכנו, החדש < ש 19 / > מסירה: 10

< ש-19 > עיבור מעברים לשומרו במועדו, < ש-20 > [פני] רחין] אביב תקופה במ לווי: עדי: (ה) [ו], < ש-21 > ציון שלושתן יצרפו לסעדו .